

Středočeský kraj

**Strategie
primární prevence
rizikového chování dětí a mládeže
ve Středočeském kraji**

na období 2022-2027

OBSAH

ÚVOD	4
1. VÝCHODISKA STRATEGIE PRIMÁRNÍ PREVENCE	4
2. ZÁKONY, VYHLÁŠKY A METODICKÉ MATERIÁLY	5
2.1 Zákony a vyhlášky vztahující se k oblasti primární prevence rizikového chování.....	5
2.2 Metodické materiály MŠMT	6
2.3 Metodiky kraje	7
3. CHARAKTERISTIKA KRAJE A JEHO DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ	7
4. SÍŤ ŠKOL A ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍ A DALŠÍCH SLUŽEB KRAJE	8
4.1 Školy a školská zařízení.....	8
4.2 Školská poradenská zařízení.....	8
4.3 Školní poradenská pracoviště.....	10
4.4 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání.....	11
4.5 Poskytovatelé služeb v oblasti primární prevence a zdravého životního stylu.....	11
5. KOORDINACE PRIMÁRNÍ PREVENCE	13
5.1 Vertikální koordinace	13
5.2 Horizontální koordinace	14
6. VYMEZENÍ POJMŮ PRIMÁRNÍ PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ	14
7. AKTIVITY KRAJE V OBLASTI PRIMÁRNÍ PREVENCE.....	15
8. FINANCOVÁNÍ PRIMÁRNÍ PREVENCE VE STŘEDOČESKÉM KRAJI	16
8.1 Financování z rozpočtu Středočeského kraje.....	16
8.2 Financování ze státního rozpočtu	18
9. CHARAKTERISTIKA AKTUÁLNÍ SITUACE PRIMÁRNÍ PREVENCE V KRAJI	19
9.1 Výsledky on-line mapování prevence rizikového chování na školách	19
9.2 SWOT analýza aktuální situace primární prevence ve Středočeském kraji	20
10. CÍLE KRAJE NA OBDOBÍ 2022-2027	23
10.1. Vymezení cílů a opatření k jejich dosažení	23
11. ZÁVĚR	28
Seznam zkratk	30

ÚVOD

Základním principem primární prevence rizikového chování dětí a mládeže je výchova k předcházení a minimalizaci rizikových projevů chování, vedení ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování, psychosociálních dovedností a zvládání zátěžových situací osobnosti.

Strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže ve Středočeském kraji na období 2022-2027 byla zpracována Odborem školství Krajského úřadu Středočeského kraje (dále jen Odbor školství). Z tohoto strategického materiálu vychází **Akční plán školské primární prevence rizikového chování dětí a mládeže ve Středočeském kraji na rok 2022** s výhledem na rok 2023, ve kterém jsou podrobně popsány jednotlivé aktivity naplňování strategických cílů, včetně vymezení participujících osob.

V rámci Středočeského kraje funguje vzájemná provázanost mezi krajským školským koordinátorem prevence, protidrogovým koordinátorem a koordinátorem prevence kriminality. Krajská školská koordinátorka prevence je členkou Krajské protidrogové komise a předsedkyní Pracovní skupiny prevence, koordinace a vzdělávání zřízené při Krajské protidrogové komisi a současně členkou Pracovní skupiny prevence kriminality. Na pravidelných setkáních těchto platforem dochází k vzájemné informovanosti, výměně zkušeností a řešení úkolů. Vzájemná spolupráce zároveň předchází duplicitám v podpoře jednotlivých preventivních aktivit.

1. VÝCHODISKA STRATEGIE PRIMÁRNÍ PREVENCE

Strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže ve Středočeském kraji na období 2022-2027 vychází z níže uvedených koncepčních materiálů, z evaluace uskutečněných preventivních programů a akcí, z výstupů Krajské protidrogové komise a jejích pracovních skupin, výsledků analýzy potřeb terénu, ze záměrů kraje, z vlastních potřeb škol a školských zařízení v kraji a v neposlední řadě ze závěrů pravidelných jednání s metodiky prevence z Pedagogicko-psychologické poradny Středočeského kraje, Kolín, Jaselská 826.

Seznam strategických dokumentů

1. Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027 a Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2021 (Usnesení Vlády České republiky ze dne 18. března 2019 č. 190).
2. Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019-2027

3. Strategie prevence kriminality Ministerstva vnitra v České republice na léta 2016 až 2020 (prodloužení platnosti stávající strategie do přijetí nové)
4. Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji 2020-2024
5. Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2019-2023

2. ZÁKONY, VYHLÁŠKY A METODICKÉ MATERIÁLY

2.1 Zákony a vyhlášky vztahující se k oblasti primární prevence rizikového chování

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, je základním legislativním dokumentem, který upravuje oblast primární prevence rizikového chování ve školách a školských zařízeních, zejména tím, že ukládá povinnost vytvářet podmínky pro zdravý vývoj dětí, žáků a studentů a pro předcházení vzniku rizikového chování.

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů. Vyhláška vymezuje základ systému školské prevence, definuje kompetence aktérů primární prevence (školní metodik prevence a metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně), dále ukládá školám za povinnost zpracovávat a uskutečňovat preventivní program školy a stanovuje rozsah a standardní činnosti školských poradenských zařízení.

Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění pozdějších předpisů se zabývá problematikou dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (ve vztahu k primární prevenci zejména oblast sociálního znevýhodnění).

Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, která v § 2 přímo stanovuje, že školská zařízení pro zájmové vzdělávání uskutečňují zájmové vzdělávání i formou činností vedoucích k prevenci rizikového chování dětí, žáků, studentů.

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů stanovuje pozici metodika prevence v pedagogicko-psychologické poradně.

Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů stanovuje nezbytné kvalifikační předpoklady pro výkon specializované činnosti školního metodika prevence.

Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. Zákon upravuje preventivně výchovnou funkci středisek výchovné péče.

Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Zákon vymezuje zákaz konzumace alkoholických nápojů a tabákových výrobků ve vnějších i vnitřních prostorách všech typů škol a školských zařízení. Nová zákonná právní úprava se mimo jiné zabývá i testováním dětí - žáků na přítomnost návykových látek vyplývá z ní, že pedagogický pracovník není definován jako osoba pověřená k testování žáků.

2.2 Metodické materiály MŠMT

Východiskem pro ukotvení školské primární prevence jsou metodické pokyny MŠMT, které jsou dostupné na webových stránkách <https://www.msmt.cz/>.

- **Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)**

Metodické doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních vymezuje aktuální terminologii, která je v souladu s terminologií v zemích EU a začlenění prevence do školního vzdělávacího programu a školního řádu, popisuje jednotlivé instituce v systému prevence a úlohu pedagogického pracovníka, definuje školní preventivní program, doporučuje postupy škol a školských zařízení při výskytu rizikových forem chování dětí a mládeže.

- **Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č. j. MSMT-21149/2016)**

Cílem metodického pokynu je pomoci porozumět školám a školským zařízením fenoménu šikany, možnostem, jak mu předcházet a jak na něj efektivně reagovat, pokud k jeho výskytu dojde. Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016) naleznete na webových stránkách MŠMT.

Metodické doporučení „Zásady přístupu k dětem, žákům, studentům s PAS v rámci vzdělávacího procesu“ bylo zpracováno na základě požadavku vyplývajícího z usnesení vlády ze dne 8. února 2016 č. 111, v rámci Podnětu k řešení situace života osob s poruchou autistického spektra (dále jen „PAS“) a jejich rodin. Cílem materiálu je metodická podpora pedagogických pracovníků při vzdělávání žáků s PAS. Materiál je k dispozici webových stránkách MŠMT.

2.3 Metodiky kraje

V rámci realizace krajského projektu primární prevence podpořeného v dotačním řízení MŠMT vydal Středočeský kraj vlastní metodické publikace pro školní metodiky prevence:

„Rukověť školního metodika prevence“ a „Vzorová dokumentace školního metodika prevence včetně úprav ve školním prostředí“. Díky finanční podpoře MŠMT jsou metodické publikace pro pedagogy zcela zdarma ke stažení na webových stránkách Středočeského kraje.

3. CHARAKTERISTIKA KRAJE A JEHO DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ

Středočeský kraj je největším a nejlidnatějším krajem České republiky s největším počtem obcí.

Obrázek č. 1: Územní uspořádání Středočeského kraje

Zdroj: ČSÚ

K 31. 12. 2020 ve Středočeském kraji žilo na rozloze 10 928,5 km² celkem 1 397 997 obyvatel a byl nejlidnatějším regionem České republiky. Ke stejnému datu bylo ve Středočeském kraji celkem 1 144 obcí.

Nejvíce lidnatým okresem Středočeského kraje byl okres Praha-východ (188 939 obyvatel), přes 100 tisíc obyvatel žilo také v okrese Kladno, Praha-západ, Mladá Boleslav, Příbram, Mělník, Kolín a Nymburk. Naopak populačně nejmenším byl okres Rakovník s 55 737 obyvateli. Hustota zalidnění byla nejvyšší v okresech Praha-západ, Praha-východ a Kladno, ve kterých dosáhla hodnoty přes 200 obyvatel na km². Všechny tyto okresy mají intenzivní sociálně-ekonomické vazby na Prahu a do jisté míry tvoří metropolitní zázemí hlavního města. Naopak nejnižší hustota zalidnění byla v okresech Rakovník a Benešov, kde nedosahovala 70 obyvatel na km². Demografický vývoj kraje se začal výrazně měnit ve druhé polovině devadesátých let minulého století, a to hlavně díky výstavbě satelitních obytných celků v okolí Prahy. Počet obyvatel přibývá pravidelně již dvacátým čtvrtým rokem a na přírůstku se podílí především stěhování. Do kraje se vzhledem k dobré dostupnosti do Prahy přistěhovalo velké množství mladých lidí, kteří zde zakládají své rodiny. Díky tomu došlo k postupnému snížení přirozeného úbytku a počínaje rokem

2006 se až do roku 2019 v kraji rodilo více dětí, než kolik umřelo osob. V roce 2020 Středočeský kraj vykazoval přirozený úbytek. Kraj byl s průměrným věkem 41,4 let v roce 2020 nejmladším regionem České republiky.

4. SÍŤ ŠKOL A ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍ A DALŠÍCH SLUŽEB KRAJE

4.1 Školy a školská zařízení

Středočeský kraj patří mezi regiony s nejvyšším počtem vzdělávacích a výchovných institucí. Regionální vzdělávací soustava ve Středočeském kraji zahrnovala podle rejstříku škol a školských zařízení k 30. 9. 2020 celkem 1 391 právních subjektů vykonávajících činnost školy nebo školského zařízení. Středočeský kraj byl ke stejnému datu zřizovatelem 184 příspěvkových organizací (škol a školských zařízení). Kraj zřizoval 116 středních škol, 4 samostatné mateřské školy speciální, 34 subjektů poskytujících základní vzdělávání pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, 14 škol poskytujících obor vzdělání Praktická škola, 18 základních uměleckých škol, jeden školní statek, 11 středisek volného času, jednu pedagogicko-psychologickou poradnu a jeden vzdělávací institut. Každá vyšší odborná škola zřizovaná Středočeským krajem (celkem 15) měla společné ředitelství se střední školou. Řada subjektů poskytovala současně více druhů vzdělávání, a tak zde mohou být uvedeny ve více kategoriích.

Obcemi bylo v kraji celkem zřizováno 1 026 právních subjektů vykonávajících činnost školy nebo školského zařízení. Obce zřizovaly 703 mateřských škol, 482 základních škol, 38 základních uměleckých škol a 10 středisek volného času. Celkem 14 subjektů bylo zřizováno církvemi a soukromými subjekty bylo zřizováno 161 právních subjektů.

Ve školním roce 2020/2021 na území Středočeského kraje působilo 17 dětských domovů, z nich bylo 14 zřizovaných Středočeským krajem, jeden církví a dva soukromými subjekty. V kraji se ještě nacházelo detašované pracoviště dětského domova zřízeného Hlavním městem Prahou. Dále se na území Středočeského kraje nacházely 4 dětské domovy se školou, dva výchovné ústavy a také jedno pracoviště výchovného ústavu, které má sídlo ředitelství v Praze.

4.2 Školská poradenská zařízení

Poradenské služby ve školách a školských poradenských zařízeních jsou poskytovány dětem, žákům a studentům, jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením. Školská poradenská zařízení (pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogická centra) poskytují odborné speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické služby, preventivně výchovnou péči a napomáhají při volbě vhodného vzdělávání dětí, žáků a studentů v přípravě na budoucí povolání. Zajišťují informační, diagnostickou, poradenskou a metodickou činnost. Ve Středočeském kraji tuto službu poskytují pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogická centra.

Ve školním roce 2020/2021 bylo v rejstříku škol a školských zařízení zapsáno na území Středočeského kraje 9 pedagogicko-psychologických poraden, z nichž 1 je zřizována Středočeským krajem, 1 obcí a 7 soukromým subjektem.

Středočeský kraj je zřizovatelem **Pedagogicko-psychologické poradny Středočeského kraje (PPP SK)** se sídlem Jaselská 826, Kolín, která vznikla v roce 2005 sloučením 12 okresních pedagogicko-psychologických poraden. V současné době PPP SK sdružuje 14 odloučených pracovišť: pracoviště Benešov + Vlašim (jedna organizační jednotka), Hořovice, Kladno, Kolín + Český Brod (jedna organizační jednotka), Králův Dvůr, Kutná Hora, Mělník, Mladá Boleslav, Nymburk, Příbram, Rakovník, Praha-východ, Strančice/Říčany a Jílové u Prahy. Poslední dvě jmenovaná pracoviště byla zřízena v souvislosti se zrušením pracoviště Praha-západ, k němuž došlo z podnětu zřizovatele k 1. 1. 2012. Klientelu převzala pracoviště sousedících regionů, tedy Kladno, Králův Dvůr, Benešov, Praha-východ, Mělník a Příbram. Vzhledem k dopravní obslužnosti nejvíce klientů převzalo pracoviště Praha-východ a od září 2017 pracoviště v Říčanech.

Činnosti v oblasti primární prevence rizikového chování vykonávají pracovníci poradny v rámci běžné poradenské práce; realizaci konkrétních preventivních aktivit zajišťuje na jednotlivých pracovištích PPP SK metodik prevence (MP) za nezbytné spolupráce dalších pracovníků poradny. K 31. 8. 2020 byli na pozici oblastního metodika prevence čtyři pracovníci (celkem 4 úvazky), a to pro pracoviště Benešov (1 úvazek), Kolín (1 úvazek), Mělník (1 úvazek) a Mladá Boleslav (1 úvazek).¹

¹ Zdroj: Výroční zpráva o činnosti Pedagogicko-psychologické poradny Středočeského kraje, Jaselská 826, Kolín, za školní rok 2019/2020

Tabulka č. 1 Kontakty na metodiky prevence na pracovištích Pedagogicko-psychologické poradny Středočeského kraje, Kolín, Jaselská 826

okres	adresa pracoviště PPP	metodik prevence	telefon	e-mail
Benešov	Černoletská 1997 256 01 Benešov	Mgr. Renata Sládková	317 722 904	sladkova@pppsk.cz
Beroun	Plzeňská 90, 267 01 Králov Dvůr	Mgr. Kateřina Dobrinič	311 637 119 731 417 213	horovice@pppsk.cz ; dobrinič@pppsk.cz
Kladno	C. Boudy 2953 272 01 Kladno		312 660 436	kladno@pppsk.cz
Kolín	Jaselská 826 280 02 Kolín	Mgr. Věra Vavřinová	321 722 116	vavrinova@pppsk.cz
Kutná Hora	Jakubská 83 284 01 Kutná Hora	PhDr. Sylva Blahová	327 312 020 731 417 146	blahova@pppsk.cz ; Silvia.Blahova@seznam.cz
Mělník	Bezručova 109 276 01 Mělník	Mgr. David Eder, Dis.	315 623 045	edr@pppsk.cz
Mladá Boleslav	Václavkova 1040 293 01 Mladá Boleslav	Mgr. Radmila Sabolová	326 731 066	sabolova@pppsk.cz
Nymburk	Masarykova 895 288 55 Nymburk	Mgr. et Mgr. Štěpánka Papíková	325 512 667 776 311 849	nymburk@pppsk.cz papikova@pppsk.cz
Praha- východ	Mochovská 570 190 00 Praha 9	Mgr. Libuše Vyternová	739 673 168	vyternova@pppsk.cz ; poradna@pppprahavychod.c z
	Říčany	Mgr. Martin Brummer		brummer@pppsk.cz
Příbram	Pod šachtami 294 261 01 Příbram IV	Mgr. Štěpán Duník	318 624 085	pribram@pppsk.cz ; dunik@pppsk.cz
Rakovník	Františka Diepolt 1576 269 01 Rakovník	Mgr. Radana Nikolau	313 518 271	rakovnik@pppsk.cz ; radka.nikolau@seznam.cz
Kolín ředitelství PPP SK	Jaselská 826 280 02 Kolín	PhDr. Jaroslava Štětinová (ředitelka) PhDr. Helena Stejskalová (zástupkyně ředitelky) PhDr. Pavla Cimlerová (zástupkyně ředitelky)	321 717 168 737 339 115	reditelstvi@pppsk.cz ; stetinova@pppsk.cz ; stejskalova@pppsk.cz ; pavlacimlerova@seznam.cz

Speciálně pedagogická centra

Ve školním roce 2020/2021 vykonávalo na území kraje činnost 18 speciálně pedagogických center, z nichž 10 bylo zřízeno Středočeským krajem, 3 obcemi a 5 soukromým subjektem.

4.3 Školní poradenská pracoviště

V základních, středních a vyšších odborných školách jsou poradenské služby poskytovány školním poradenským pracovištěm (ŠPP). Cílem poskytování poradenských služeb je zkvalitnění

sociálního klimatu ve školách, integrace vzdělávací, informační a poradenské složky kariérového poradenství a posílení primárně preventivních činností. Od 1. 9. 2016 má každá škola založené funkční ŠPP. Součástí ŠPP je výchovný poradce, školní metodik prevence, případně školní speciální pedagog či školní psycholog. Pracovní náplň ŠPP je upravena ve vyhlášce MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.

4.4 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání

Zájmové vzdělávání se uskutečňuje převážně ve střediscích volného času, ve školních družinách a školních klubech. Tato školská zařízení poskytují účastníkům zájmového vzdělávání naplnění volného času zájmovými činnostmi se zaměřením na různé oblasti, jako jsou aktivity sportovní, vzdělávací a další. Zájmové vzdělávání, které probíhá pravidelně nebo příležitostně, poskytuje vedle výchovné, vzdělávací a zájmové činnosti také osvětovou činnost v oblasti primární prevence rizikového chování dětí a mládeže, táborem činností, otevřenou nabídku spontánních činností i individuální práci s nadanými dětmi. Účastníky zájmového vzdělávání jsou nejen děti, žáci a studenti, ale i dospělí (pedagogičtí pracovníci, zákonní zástupci nezletilých účastníků i další osoby).

4.5 Poskytovatelé služeb v oblasti primární prevence a zdravého životního stylu

Nestátní neziskové organizace

Nestátní neziskové organizace (NNO) zauímají nezastupitelné místo v systému primární prevence na školách a ve školských zařízeních Středočeského kraje. Programy, které realizují na všech druzích škol, jsou všemi chápány jako možnost, která vede k předcházení nebo ke zmírnění dopadů společensky negativních jevů na děti a mládež. Nabízené programy reagují na vývoj potřeb v souvislosti s výskytem různých projevů nežádoucího chování v prostředí jednotlivých škol. Nejčastěji se jedná o oblast problémů v komunikaci v kolektivu, šikany, kyberšikany, experimentování či užívání návykových látek, rasismus, konflikty v třídním kolektivu aj.

Hlavní úkoly NNO:

- vytvářet komplexní, dlouhodobé a účinné programy primární prevence pro školy a školská zařízení, programy zaměřené na všechny formy rizikového chování,
- zajistit primární prevenci pro tyto cílové skupiny: žáci ZŠ a SŠ, studenti, rodiče a pedagogové,
- poskytovat kvalitní a vyvážené informace o účincích drog a životě ovlivněném drogovým stereotypem,
- zabezpečit právní povědomí o rizicích spojených s přechováváním drog či jejich distribucí,
- zajistit pedagogům a rodičům kvalitní informace o možnostech prevence vzniku drogového problému,
- analyzovat vztahy ve skupině dětí a přispívat k toleranci a rovným vztahům uvnitř kolektivu,
- posilovat pozitivní mezilidské vztahy, vzájemnou toleranci,
- poskytovat poradenství školám a školským zařízením ohledně rizikového chování dětí a mládeže,

- předávat kvalitní pravdivé informace, seznamovat se základní legislativou v oblasti primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže.

Certifikace odborné způsobilosti poskytovatelů programů primární prevence rizikového chování zajišťuje posouzení a formální uznání, že poskytovatel a jím realizovaný program odpovídá stanoveným kritériím kvality a komplexnosti. Certifikační proces si klade za cíl především zajištění a zvyšování kvality programů školské primární prevence rizikového chování, zefektivnění sítě poskytovatelů těchto programů, začlenění programů školské primární prevence rizikového chování do širšího systému preventivního působení. Cílem je také, aby se certifikace stala nástrojem na zajištění standardní kvality poskytovaných programů prevence ve školách.

Na stránkách Národního pedagogického institutu České republiky na adrese <http://www.nuv.cz/t/pracoviste-pro-certifikace/poskytovatele> je umístěn seznam certifikovaných poskytovatelů programů školské primární prevence rizikového chování.

V tabulce níže jsou uvedeni certifikovaní poskytovatelé preventivních programů se sídlem ve Středočeském kraji. Na území Středočeského kraje poskytují služby také další certifikované organizace se sídlem mimo území Středočeského kraje.

Tabulka č. 2 Seznam certifikovaných poskytovatelů programů primární prevence se sídlem ve Středočeském kraji

Název organizace	Adresa	Kontakt
Cesta integrace, o.p.s.	Říčany, Masarykovo náměstí č. 6	http://www.cestaintegrace.cz/
Magdaléna, o.p.s.	Mníšek pod Brdy, Včelník 1070	http://www.magdalena-ops.eu/
LECCOS, z.s.	Český Brod, Nám. Arnošta z Pardubic 31	http://leccos.cz/
Prostor Plus, o.p.s.	Kolín, Na Pustině 1068	http://www.prostor-plus.cz/
Semiramis, z.ú.	Nymburk, Dlabačova 2208	http://www.os-semiramis.cz/

Zdroj: NPI ČR, zpracoval Odbor školství

Státní zdravotní ústav ČR

Státní zdravotní ústav nabízí pro pedagogy působící v mateřských, základních a středních školách ČR certifikované případně akreditované vzdělávací programy. Nabídka programů je zveřejněná na adrese <http://www.szu.cz> v sekci nabídky pro školy.

Policie ČR

Aktivity Policie České republiky v oblasti primární prevence jsou zaměřeny zejména na cílové skupiny dětí mateřských škol a žáků základních a středních škol. Jejich činnost spočívá ve formě přednášek pro výše uvedené cílové skupiny. Jde o témata právního povědomí, šikany, internetové kriminality, kyberšikany, drogové problematiky a dopravní výchovy.

5. KOORDINACE PRIMÁRNÍ PREVENCE

5.1 Vertikální koordinace

Pro komplexní zajištění úkolů v oblasti primární prevence je potřeba vytvořit provázaný systém vztahů. Jedná se o odborníky z MŠMT, dále o koordinátory a metodiky prevence na úrovni krajů (krajský školský koordinátor prevence), metodiky prevence z pedagogicko-psychologických poraden a o školní metodiky prevence (pedagogy ve školách a školských zařízeních).

Spolupráce na této úrovni je převážně metodická, poradní a legislativně právní. Zároveň tyto subjekty spolupracují na efektivním rozdělení a využití účelových finančních zdrojů na primární prevenci z rozpočtu České republiky.

Krajský školský koordinátor primární prevence

Za účelem koordinace činností realizovaných v rámci krajské strategie prevence rizikového chování spolupracuje krajský školský koordinátor prevence především s krajským protidrogovým koordinátorem, koordinátorem prevence kriminality v kraji a koordinátorem pro romské záležitosti, případně s dalšími koordinátory. Na úrovni obcí metodicky podporuje ředitele škol a školských zařízení, školní metodiky prevence a metodiky prevence v pedagogicko-psychologické poradně. Úzce spolupracuje s odbornými pracovníky pro oblast primární prevence MŠMT i NPI ČR. Vymezení činnosti krajských školských koordinátorů prevence je obsaženo v Metodickém doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (MŠMT, 2010).

Metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně

Úkolem metodika prevence v PPP je úzce spolupracovat se školními metodiky prevence v regionu, koordinovat jejich činnost, informovat je o možnostech vzdělávání, o odborné literatuře, aktualizovat kontakty na dostupná krizová, poradenská a preventivní zařízení, zprostředkovávat spolupráci s dalšími zúčastněnými státními i nestátními institucemi, organizovat pravidelná setkávání a přednášky. Je garantem preventivních programů jednotlivých škol. Formou osobních návštěv ve školách pomáhá řešit aktuální problémy související s výskytem drogového experimentu, šikanování, šíření návykových látek apod. Nabízí pomoc dětem, kterých se zmíněná problematika týká, spolupracuje s rodiči, se školou a doporučuje vhodný postup směřující k optimalizaci situace ve škole.

Školní metodik prevence

Školní metodik prevence je pracovník školy nebo školského zařízení. Standardní činnosti školního metodika prevence jsou vymezeny ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů. Mezi standardní činnosti školního metodika prevence patří metodické, koordinační, informační a poradenské činnosti, a to zejména:

- koordinace tvorby a kontrola realizace preventivního programu školy, koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších forem rizikového chování,
- metodické vedení pedagogických pracovníků školy v oblasti primární prevence rizikového chování (vyhledávání problémových projevů chování, preventivní práce s třídními kolektivy, nastavení vhodné podpory směřující k odstranění rizikového chování apod.),
- koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti primární prevence rizikového chování,
- koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku primární prevence rizikového chování.

5.2 Horizontální koordinace

V návaznosti na celostátní strategie zpracovávají a realizují své krajské koncepce jednotlivé regiony. Výměna zkušeností z jejich realizace je předpokladem dalšího zkvalitňování úrovně prevence. Zároveň se jedná o spolupráci s řadou institucí, které jsou zapojené v síti služeb kraje. Dále tato koordinace zahrnuje mezíresortní a mezioborovou spolupráci, vytváření koordinačních plánů, postupů a další spolupráce v oblasti prevence.

6. VYMEZENÍ POJMŮ PRIMÁRNÍ PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ

Základní pojmy z oblasti primární prevence jsou specifikovány v Metodickém doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (MŠMT, 2010).

Formy rizikového chování

Jednotlivé formy rizikového chování jsou shrnuté v tabulce č. 3.

Tabulka č. 3 Formy rizikového chování

1	Agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie
2	Záškoláctví
3	Závislostní chování, užívání různých typů návykových látek, netolismus, gambling
4	Rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
5	Spektrum poruch příjmu potravy
6	Negativní působení sekt
7	Sexuální rizikové chování

Zdroj: MŠMT

„**Primární prevencí**“ se rozumí veškeré konkrétní aktivity realizované s cílem předejít problémům a následkům spojeným s rizikovými projevy chování, případně minimalizovat jejich dopad a zamezit jejich rozšíření.

Důraz je kladen zejména na **specifickou primární prevenci**, tj. aktivity a programy, které jsou zaměřeny specificky na předcházení a omezování výskytu jednotlivých forem rizikového chování žáků.

Jedná se o:

- a) všeobecnou prevenci, která je zaměřena na širší populaci, aniž by byl dříve zjišťován rozsah problému nebo rizika,
- b) selektivní prevenci, která je zaměřena na žáky, u nichž lze předpokládat zvýšený výskyt rizikového chování,
- c) indikovanou prevenci, která je zaměřena na jednotlivce a skupiny, u nichž byl zaznamenán vyšší výskyt rizikových faktorů v oblasti chování, problematických vztahů v rodině, ve škole nebo s vrstevníky.

Nespecifickou primární prevencí se rozumí veškeré aktivity podporující zdravý životní styl a osvojování pozitivního sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času, například zájmové, sportovní a volnočasové aktivity a jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání. Tento typ prevence je významný v kontextu aplikace různých efektivních a vyhodnotitelných specifických programů.

Základním systémovým prvkem v realizaci preventivních aktivit je **preventivní program školy**. Každá škola musí mít zpracován preventivní program školy (vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů), který je konkrétním dokumentem školy/školského zařízení zaměřený zejména na výchovu a vzdělávání žáků, dětí a mládeže ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a emočně sociální rozvoj a komunikační dovednosti. Jeho nedílnou součástí je preventivní program proti šikanování. Část prevence se realizuje v rámci školního vzdělávacího programu, část nad rámec běžné výuky v samostatných preventivních programech a aktivitách.

7. AKTIVITY KRAJE V OBLASTI PRIMÁRNÍ PREVENCE

V oblasti primární prevence podporuje Středočeský kraj aktivity dětí a mládeže, které upevňují jejich sociální dovednosti a osobnostní předpoklady vedoucí k odolnosti před rizikovým chováním, nebo alespoň jeho oddálení na pozdější dobu.

Oblast působnosti školské primární prevence je široká, neomezuje se jen na závislostní chování, tj. látkové a nelátkové závislosti. Do výčtu rizikového chování patří také agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie, záškoláctví, rizikové

sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů, spektrum poruch příjmu potravy, negativní působení sekt a sexuální rizikové chování.

Kraj v této oblasti poskytuje metodickou pomoc, definuje strategické cíle a plány, monitoruje a vyhodnocuje informace z terénu, zabezpečuje odborná setkání, konference a vzdělávací semináře, podporuje realizaci preventivních programů ve školách a školských zařízeních. V rámci kapitoly školství každoročně vymezuje část prostředků účelově na oblast primární prevence. Středočeský kraj také podává žádosti o dotace v rámci dotačního řízení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) a díky jeho finanční podpoře realizuje vlastní krajské projekty primární prevence.

V obecné rovině lze kontaktovat, že školy a školská zařízení mají o realizaci preventivních aktivit dlouhodobě rostoucí zájem a všechny programy, které jsou hrazeny z rozpočtu kraje, a tedy pro účastníky bezplatné, jsou téměř okamžitě obsazené. Vzhledem k omezeným finančním prostředkům na prevenci kapacita nabízených akcí zdaleka nepokryje zájem škol/školských zařízení.

8. FINANCOVÁNÍ PRIMÁRNÍ PREVENCE VE STŘEDOČESKÉM KRAJI

Financování primární prevence ve Středočeském kraji je zajišťováno převážně z rozpočtových zdrojů státních, krajských a obecních. Veškeré účelově přidělované finanční zdroje podléhají zákonným a metodickým pravidlům pro jejich využití a vyúčtování.

8.1 Financování z rozpočtu Středočeského kraje

V rámci kapitoly školství Středočeský kraj každoročně vymezuje část prostředků účelově na oblast primární prevence. Jedná se o tyto akce:

- **Příspěvek na primární prevenci pro krajem zřizované školy a školská zařízení**

Od roku 2018 Středočeský kraj poskytuje neinvestiční příspěvek krajem zřizovaným školám a školským zařízením na realizaci aktivit z oblasti primární prevence. Částečně se tím kompenzoval deficit prostředků na primární prevenci pro příspěvkové organizace kraje způsobený tím, že dle zák. č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, nemohou příspěvkové organizace podávat žádost o dotaci v rámci dotačního řízení středočeských fondů. Podpora je určena na realizaci programů dlouhodobé specifické primární prevence a programů zaměřených na vzdělávání pedagogů, oblastních a školních metodiků prevence. V rámci podpory není možné hradit sportovní a volnočasové aktivity dětí a mládeže.

Tabulka č. 4 Příspěvek na primární prevenci pro krajem zřizované školy a školská zařízení

Rok	Počet podpořených škol/školských zařízení	Příspěvek v Kč
2018	34/1	1 025 046
2019	57/4	1 180 000
2020	57/4	1 299 842
2021	48/2	1 344 492

Zdroj: Odbor školství

- Další vzdělávání pedagogických pracovníků - semináře primární prevence**

V oblasti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků realizuje každoročně Středočeský kraj ve spolupráci se svou příspěvkovou organizací Vzdělávacím institutem Středočeského kraje - zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, V Kolonii 1804, Nymburk (dále VISK) cyklus cca 40 seminářů, z toho cca 20 individuálních seminářů pro jednotlivce a cca 20 školení celých pedagogických sborů. Semináře mají platnou akreditaci MŠMT. Nabídka seminářů primární prevence je zveřejněna na webových stránkách Středočeského kraje. Témata seminářů jsou vybírána na základě zkušeností odborníků na danou problematiku a vychází z aktuální poptávky škol a školských zařízení. V případě seminářů na zakázku pro celý pedagogický sbor se semináře zaměřují na individuální potřebu jednotlivých škol. Ze všech seminářů se pořizuje zpětná vazba pomocí hodnotících dotazníků.

- Konference primární prevence na téma „Zažít prevenci“**

Středočeský kraj v roce 2014 obnovil tradici konání Středočeské konference primární prevence. Jedná se o vzdělávací a osvětovou akci, kde cílovou skupinou jsou pedagogičtí pracovníci, výchovní poradci, oblastní a školní metodici prevence a zástupci neziskových organizací. Od roku 2016 byla konference zaměřena na interaktivní nácvik dovedností formou workshopů. Je tak uplatněn princip zážitku, práce v malých skupinách a aktivní účasti cílové skupiny. Tyto principy byly na základě výzkumů vyhodnoceny jako efektivní prevence.

- Program pro poskytování dotací z rozpočtu Středočeského kraje ze Středočeského Fondu prevence**

V roce 2019 došlo k centralizaci podpory z odborů školství, zdravotnictví a sociálních služeb a vznikl nový dotační fond - **Program pro poskytování dotací z rozpočtu Středočeského kraje ze Středočeského Fondu prevence**. Garantem fondu je Odbor bezpečnosti a krizového řízení. V roce 2021 byla vyhlášena 4 tematická zadání:

Tematické zadání **Podpora primární prevence**

Tematické zadání Prevence kriminality

Tematické zadání Podpora a nákup harm reduction a zdravotnického materiálu

Tematické zadání Rozvoj a udržitelnost sítě poradenských a léčebných programů pro osoby s adiktologickou poruchou

Bližší informace k Fondu prevence jsou zveřejněné na webových stránkách Středočeského kraje.

Podpora primární prevence se vyhlašuje jako samostatné tematické zadání fondu a jedná se o podporu programů dlouhodobé specifické primární prevence podporující zdraví a zdravý životní styl dětí a mládeže a projekty zaměřené na vzdělávání pedagogů v oblasti primární prevence. Oprávněnými žadateli o podporu jsou školy a školská zařízení s výjimkou škol a školských zařízení zřizovaných Středočeským krajem, neziskové organizace a obce s rozšířenou působností.

Tabulka č. 5 Meziroční srovnání finanční podpory tematického zadání „Podpora primární prevence“

Rok	Podpora primární prevence	Podpořené projekty školy/nestátní neziskové organizace/ORP
2019	1 000 000 Kč	14/9/0
2020	1 744 645 Kč	15/4/2
2021	4 144 540 Kč	44/3/1

Zdroj: Odbor bezpečnosti a krizového řízení

• **Aktivity Odboru bezpečnosti a krizového řízení – prevence kriminality**

V rámci oddělení prevence kriminality se realizují aktivity určené pro školy a školská zařízení zaměřené na prevenci kriminality. Jedná se např. o projekt Kraje pro bezpečný internet (KPBI), který se věnuje bezpečnému chování dětí a mládeže v kyberprostoru nebo o projekty Bezpečná škola a Ozbrojený útočník ve škole, které jsou zaměřené na zabezpečení škol a nácvik správného postupu v případě ohrožení žáků a zaměstnanců školy ozbrojeným útočníkem.

Veškeré účelově přidělované finanční zdroje podléhají zákonným a metodickým pravidlům pro jejich využití a vyúčtování. Cílem je dosáhnout zvýšení, nebo alespoň udržení stávajícího objemu finančních prostředků do oblasti primární prevence a docílit efektivního, dlouhodobě stabilního, předvídatelného a transparentního čerpání finančních zdrojů.

8.2 Financování ze státního rozpočtu

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zajišťuje oblast specifické i nespecifické prevence, a to formou dotačních řízení a další finanční podpory. Jedná se o klíčový zdroj financování primární prevence pro školy, školská zařízení, kraje a nestátní neziskové organizace v krajích. Z dotačního programu jsou podporovány:

- projekty individuální, které jsou určeny pro školy, školská zařízení, školská zařízení pro výkon ústavní péče nebo ochranné výchovy, nestátní neziskové organizace, církevní organizace, vysoké školy apod. na podporu programů primární prevence rizikového chování
- projekty krajské, které jsou určeny pro kraje či jimi pověřené přímo řízené organizace kraje na aktivity zaměřené na vzdělávání pedagogů, ředitelů škol a metodiků prevence, metodické vedení, evaluaci programů, předávání odborných informací a úpravu preventivních aktivit ve školním prostředí

Středočeský kraj se pravidelně zapojuje do dotačního řízení MŠMT a díky finanční podpoře ministerstva realizuje vlastní krajské projekty primární prevence.

Oblast primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže je financována také z rozpočtů ostatních resortů, především z Ministerstva vnitra, Ministerstva zdravotnictví a z Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky. Financování z rozpočtů ostatních resortů je detailně popsáno v dokumentu Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 - 2027.²

9. CHARAKTERISTIKA AKTUÁLNÍ SITUACE PRIMÁRNÍ PREVENCE V KRAJI

9.1 Výsledky on-line mapování prevence rizikového chování na školách

Východiskem charakteristiky aktuální situace v primární prevenci v kraji je on-line mapování prevence rizikového chování dětí a mládeže na školách ve Středočeském kraji prostřednictvím on-line **Systému evidence preventivních aktivit ve školách** (dále SEPA), který je k dispozici na adrese www.preventivni-aktivity.cz. Systém SEPA ve školách byl vytvořen pro pracovníky škol a školských zařízení na celostátní úrovni (VYNSPI2) a je zaváděn do praxe Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ve spolupráci s Národním pedagogickým institutem České republiky od školního roku 2016/2017. Vychází z koncepce preventivního programu školy a je jednotný pro všechny školy v České republice. Data jsou jednotná, statisticky vyhodnotitelná.

SEPA má napomoci ke snazšímu zaznamenávání informací o všech aktivitách v oblasti primární prevence na základních a středních školách, které se stávají podkladem pro spolupráci s metodikou prevence na pracovištích Pedagogicko-psychologické poradny Středočeského kraje, Kolín, Jaselská 826. Získané informace za jednotlivé školní roky jsou **východiskem pro koncepční materiály** kraje, v celorepublikovém měřítku pro Národní strategii rizikového chování dětí a mládeže v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Praktické využití mají výstupy z výkazů při plánování aktivit z oblasti primární prevence hrazených z rozpočtu Středočeského kraje, např. na jaké oblasti ve vzdělávání pedagogů a žáků se zaměřit, jakým projevům rizikového

² Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027, https://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/strategie-a-plany/narodni-strategie-prevence-a-snazeni-skod-spojenych-se-zavislostnim-chovanim-2019_2027-173695/

chování věnovat větší pozornost. V neposlední řadě poskytují obraz o finančním zabezpečení dané problematiky (odměňování školních metodiků prevence, zdroje financování). Zvláštní pozornost si zaslouží podněty školních metodiků prevence (co je trápí, co naopak funguje). Dlouhodobým monitorováním výskytu rizikového chování lze jednotlivé rizikové jevy sledovat v čase a získat tak pohled na problematiku v širším kontextu. Informace uvedené v dotazníku zůstávají anonymní.

Výsledky on-line mapování prevence rizikového chování ve školách ve Středočeském kraji za jednotlivé školní roky jsou průběžně zveřejňovány na webových stránkách kraje.

9.2 SWOT analýza aktuální situace primární prevence ve Středočeském kraji

Ke stanovení priorit, hlavních a dílčích problémů k řešení byla využita SWOT analýza z března 2021. Tato SWOT analýza identifikuje silné a slabé stránky systému prevence, dále také příležitosti a hrozby. Na tvorbě SWOT analýzy se podíleli metodici prevence v PPP SK, krajská školská koordinátorka prevence a členové Pracovní skupiny prevence, koordinace a vzdělávání.

Tabulka č. 6 SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> Existence krajské strategie primární prevence s definovanými cíli jako opora pro střednědobé a dlouhodobé plánování Dlouhodobě funkční systém komunikace mezi MŠMT, krajskou školskou koordinátorkou prevence, metodiky prevence z PPP SK a školními metodiky prevence (pravidelné metodické porady jako prostor pro předávání informací a ke sdílení příkladů dobré praxe) Aktivní komunikace mezi Odborem školství KÚSK a poskytovateli programů primární prevence Funkční systém vzdělávání pedagogů, metodiků prevence v PPP SK i školních metodiků prevence – semináře, odborné konference hrazené z rozpočtu Středočeského kraje a tedy pro účastníky zdarma Dlouhodobá funkční spolupráce s příspěvkovou organizací Vzdělávacím institutem Středočeského kraje – zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (VISK) při realizaci seminářů z problematiky primární prevence Konání Středočeské konference primární prevence, workshopů, seminářů jako významných zdrojů novinek a trendů z oblasti prevence Jednotný způsob hodnocení primární prevence ve 	<ul style="list-style-type: none"> Nesnížená přímá vyučovací povinnost školních metodiků prevence a s tím spojená jejich přetíženost Nedostatek času pro preventivní aktivity na školách – výuka je často upřednostňována a škola řeší až vzniklý problém Nedostatečný počet úvazků metodiků prevence v PPP SK Přetíženost pracovišť PPP SK a s tím související nedostatek času na koordinaci preventivních aktivit v některých regionech Řada škol stále nepovažuje všeobecnou dlouhodobou primární prevenci za součást preventivního plánu školy, nevnímají ji jako významnou a potřebnou pro žáky Nedostatek podpůrných mechanismů školy pro své pracovníky – supervize, kazuistické semináře, podpůrné skupiny Neochota vedení některých škol posílat pedagogy na vzdělávací semináře v oblasti prevence z důvodu nutnosti zajistit suplování Nízký respekt ŠMP ze strany kolegů a vedení školy, ŠMP často musí obhajovat preventivní aktivity, přesvědčovat kolegy a vedení školy o jejich

<p>školách a školských zařízeních formou Systému evidence preventivních aktivit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pravidelně aktualizovaná databáze organizací, jejichž činnost je zaměřena na primární prevenci • Existující síť certifikovaných poskytovatelů programů primární prevence • Široká nabídka akreditovaných vzdělávacích programů v oblasti prevence pro pracovníky ve školství • Existence organizací, které flexibilně reagují na potřeby v oblasti primární prevence – např. realizaci podpůrných skupin pro pedagogy, supervizi ve školství, on-line prevencí, kvalitními materiály pro pedagogy pro práci se třídou v oblasti prevence rizikového chování • Vnímání důležitosti prevence ze strany škol, podpora pedagogů ve vedení třídnických hodin se zaměřením na tuto problematiku – pokud nemusí volit mezi učivem a prevencí • Osobní zájem a nadšení řady školních metodiků prevence o tuto problematiku 	<p>důležitosti a ne vždy se to daří</p> <ul style="list-style-type: none"> • Velká fluktuace školních metodiků/metodiků prevence v PPP SK – chybí pozitivní motivace pro tuto práci, odchod odborníků • Nedostatek odborníků, psychologů na trhu práce • Nezáměr rodičů o spolupráci se školou v oblasti primární prevence • Chybí motivace pro nové „projekty“ na podporu klima školy – slovní hodnocení, rodičovské kavárny, Škola bez poražených - T. E. T. (Teachers Effectiveness Training), atd. • Nízká propagace poskytovatelů a politiků v oblasti existence a důležitosti primární prevence. Je potřeba více v tomto směru informovat města, školy i širokou veřejnost a vzájemně se v tom podpořit. • Přetrvávající nedostatek školních metodiků prevence s ukončeným specializačním studiem • Chybějící vzdělávací programy na pedagogických fakultách zaměřené na primární prevenci a nízká připravenost absolventů učitelských oborů v oblasti prevence a práce se skupinou/třídním kolektivem • Přetrvávající nezapojení všech škol a školských zařízení do Systému evidence preventivních aktivit (SEPA) • Chybějící certifikovaní poskytovatelé programů indikované primární prevence
---	---

Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Snížení přímé vyučovací povinnosti školního metodika prevence (obdobně jako u výchovného poradce) • Nabídka vzdělávacích seminářů a odborných konferencí hrazených z veřejných zdrojů a tedy pro účastníky zdarma • Možnost tvorby vzdělávacích seminářů pro pedagogy na základě aktuální potřeby • Prohloubení spolupráce škol s metodiky v PPP SK při plánování aktivit primární prevence • Týmová práce ve školách - zapojení celého pedagogického sboru i nepedagogických pracovníků do prevence • Podpora primární prevence ze strany politického vedení územně samosprávných celků • Rozšíření nabídky certifikovaných programů primární prevence externími poskytovateli • Příprava budoucích pedagogů na vysokých školách (zařazení seminářů na téma práce se třídou, stmelovací aktivity, nastavování pravidel třídy) • Finanční podpora programů, které splňují principy efektivní prevence rizikového chování a vzdělávání dalších profesních skupin • Aktivní využívání Systému evidence preventivních aktivit jako východisko pro stanovení priorit v oblasti primární a k nastavování nabídky vzdělávacích seminářů a preventivních programů hrazených z rozpočtu Středočeského kraje • Systém evidence preventivních aktivit - postupné zapojení všech škol a školských zařízení do systému • Ustanovení supervize jako standardní součásti výkonu povolání pracovníka ve školství. Jednoznačná deklarace podpory (tzn. odborně i finančně) ze strany zřizovatele školy • Pozitivně motivovat školy, ve kterých nemá školní metodik prevence kvalifikační předpoklady k výkonu této funkce, tj. ukončené tzv. specializační studium, k podání žádosti o příspěvek na toto 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatek odborníků/psychologů na trhu práce (jejich odchod do komerční sféry) • Přetíženost pedagogů – zvyšování přímé míry vyučovací povinnosti, souběh funkcí (školní metodik prevence je zároveň třídní učitel) • Přetíženost pedagogů administrativou v rámci inkluze • Přetíženost pedagogů z distanční výuky, administrativou a tlakem vedení i rodičů • Rizika vyhoření – nutnost nabídky supervizí pro pedagogy • Přetíženost pracovišť PPP SK • Nízké povědomí veřejnosti i ostatních odborníků o problematice primární prevence • Nízká prestiž školního metodika prevence a pedagogů vůbec • Nedostatečné vzdělávání z pohledu sociálního klimatu škol a tříd na pedagogických fakultách • Nekontrolovatelný kyberprostor • Společenská tolerance vůči alkoholu a tabáku a snadná dostupnost legálních návykových látek • Klesající věk výskytu rizikového chování - výskyt už i v mateřských školách • Zhoršující se nevhodné, hrubé a vulgární chování žáků • Prohlubování rozpadu kolektivů pod dopady aktuální pandemické situace, kdy řada škol prevenci opomíjí. Následně nebude možné na některé potřeby reagovat ani po návratu do škol, protože léčebné intervenční programy v kraji zcela chybí • Po skončení epidemie a znovuotevření škol nebezpečí jednostranného tlaku na dohánění učiva a rezignace na všechny aktivity specifické i nespecifické primární prevence • Nedostatek certifikovaných programů indikované primární prevence

studium a finančně přispívat na jeho úhradu <ul style="list-style-type: none"> • Zařazení prevence v oblasti kyberprostoru do třídnických hodin - současný stav poskytl pedagogům velký prostor pro zdokonalení v oblasti informačních technologií a zároveň také vzhled do možných hrozeb • Komplexní práce se sborovnou - podpora nastavování pozitivního klima školy jako předpokladu pro pozitivní klima jednotlivých tříd, podpora kazuistických seminářů, teambuildingových aktivit 	<ul style="list-style-type: none"> • Snižování kvality preventivních programů - proces certifikace je pozastaven, školy nemají záruku kvality nabízeného programu
---	--

Zdroj: Odbor školství

10. CÍLE KRAJE NA OBDOBÍ 2022-2027

Středočeský kraj si stanoví strategické cíle v oblasti primární prevence rizikového chování dětí a mládeže v souladu s Národní strategií MŠMT na období 2019 – 2027 (Usnesení Vlády České republiky ze dne 18. března 2019 č. 190), na základě analýzy potřeb terénu (škol a školských zařízení), záměrů kraje, z evaluace uskutečněných preventivních programů a akcí, z výstupů Krajské protidrogové komise a jejích pracovních skupin a v neposlední řadě ze závěrů pravidelných jednání s metodiky prevence z pracovišť PPP SK.

Problematika rizikového chování dětí mládeže je velmi rozsáhlá a škála výskytu jednotlivých nežádoucích jevů se neustále mění. Primární prevence v této oblasti vyžaduje komplexní dlouhodobý přístup s přihlédnutím ke všem specifikům kraje - Středočeský kraj je největším a nejlidnatějším krajem České republiky s největším počtem obcí s dobrou dostupností do Hlavního města Prahy. Zároveň Středočeský kraj patří mezi regiony s nejvyšším počtem vzdělávacích a výchovných institucí, viz kapitola 3 - Charakteristika kraje a jeho demografický vývoj.

10.1. Vymezení cílů a opatření k jejich dosažení

Hlavní cíl	Hlavním cílem Strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže ve Středočeském kraji 2022-2027 je prostřednictvím efektivního multidisciplinárního systému primární prevence ve školách a školských zařízeních předcházet vzniku rizikového chování u dětí a mládeže, nebo alespoň snížit jeho míru a negativní dopady na jejich zdraví a duševní pohodu.				
Pilíře strategie	Koordinace a komunikace	Systém	Vzdělávání a metodická podpora	Monitoring a evaluace	Financování

Koordinace a komunikace	
Cíl	Opatření
Efektivně využívat páteřní hierarchii jednotlivých aktérů primární prevence (MŠMT → krajsí koordinátoři školské prevence → metodici prevence z PPP SK → školní metodici prevence) a zamezit tak roztržičnosti v informačně-metodické práci	<ul style="list-style-type: none"> • pravidelná setkání a sdílení dobré praxe na horizontální i vertikální úrovni • podpora preventivních programů pro všechny cílové skupiny (děti a mládež, pedagogičtí pracovníci, metodici prevence z PPP SK, školní metodici prevence, zákonní zástupci) • podpora a využívání peer aktivistů
Spolupracovat s ostatními věcně příslušnými resorty, kraji, nestátními neziskovými organizacemi, ostatními subjekty, které na problematice primární prevence efektivně participují v rámci prevence proti kriminalitě a protidrogové prevence	<ul style="list-style-type: none"> • spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi působícími v oblasti prevence rizikového chování • spolupráce s ostatními kraji • spolupráce s participujícími ministerstvy (MŠMT, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo dopravy) • spolupráce s Radou vlády pro koordinaci protidrogové politiky • spolupráce se zájmovými a sportovními útvary
Pozitivně ovlivňovat mediální politiku v oblasti prevence	<ul style="list-style-type: none"> • publikovat výstupy z aktivit z oblasti primární prevence • usilovat o poskytnutí záštity z řad politiků/zástupců kraje nad preventivními aktivitami pro odbornou veřejnost • spolupracovat s oddělením tiskové a PR KÚSK

Systém	
Cíl	Opatření
Udržet kvalitu realizovaných preventivních programů (certifikace a akreditace)	<ul style="list-style-type: none"> u programů bez certifikace/akreditace podmínit finanční podporu splněním minimálních kvalifikačních předpokladů realizátora programu v souladu s Metodickým doporučením k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, MŠMT č. j.: 21291/2010-28
Soustředit pozornost na bezpečné a přijímající prostředí ve třídách	<ul style="list-style-type: none"> podporovat realizaci programů specifické primární prevence v třídnických hodinách podporovat realizaci adaptačních programů pro nově vzniklé třídní kolektivy nebo po delším období nepřítomnosti žáků ve škole
Posílit programy poradenství a prevence v oblasti duševního zdraví ve školách	<ul style="list-style-type: none"> podporovat vzdělávání pedagogů v přístupu k individualitě dítěte, prevenci v oblasti duševního zdraví vč. rozpoznání symptomů duševního onemocnění, v respektujícím přístupu a vyhodnocování potřeb dítěte
Vzdělávání a metodická podpora	
Cíl	Opatření
Postupně zvyšovat počet školních metodiků prevence s ukončeným specializačním studiem , které je povinným předpokladem k výkonu funkce školního metodika prevence a naplňuje požadavky vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, § 9 c) standardu DVPP - studium k výkonu specializovaných činností - prevence rizikových forem chování.	<ul style="list-style-type: none"> prioritně finančně podporovat úhradu specializačního studia školních metodiků prevence formou příspěvků zřizovatele a dotací

<p>Pokračovat v dalším vzdělávání pedagogů a metodiků prevence v problematice primární prevence</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vzdělávání školních metodiků prevence, metodiků z PPP SK, žáků, pedagogů a zákonných zástupců v problematice primární prevence realizací série seminářů/webinářů ve spolupráci se Vzdělávacím institutem Středočeského kraje - Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (VISK) • systematické vzdělávání celých pedagogických sborů a vedení škol a školských zařízení • realizace krajských projektů prevence v rámci dotačního řízení MŠMT • realizace odborných konferencí, seminářů, webinářů, workshopů z problematiky primární prevence • monitoring kvality vzdělávacích programů • posilování právního vědomí u všech subjektů participujících na problematice primární prevence rizikového chování
<p>Metodicky podporovat ředitele škol a školských zařízení, školní metodiky prevence a metodiky prevence v PPP SK</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pravidelná metodická setkání a sdílení dobré praxe na horizontální i vertikální úrovni • metodická pomoc při zpracování preventivních programů škol a školských zařízení • průběžná aktualizace a využití kontaktů na lokální síť poskytovatelů • tvorba a distribuce metodik z oblasti primární prevence dostupných pro školy bezplatně

Monitoring a evaluace	
Cíl	Opatření
Průběžné mapovat potřeby škol a školských zařízení v oblasti primární prevence	<ul style="list-style-type: none"> • evaluace vlastních preventivních aktivit realizovaných Středočeským krajem a zacílení na aktuální potřeby škol a školských zařízení • mapování výskytu rizikového chování na základě výsledků výkazů ze Systému evidence preventivních aktivit (SEPA) • evaluace závěrů odborných platforem jako jsou Krajská protidrogová komise a její pracovní skupiny (Pracovní skupina prevence kriminality, Pracovní skupina primární prevence, koordinace a vzdělávání, Pracovní skupina financování adiktologických služeb) • evaluace pravidelných jednání s metodiky prevence z pracovišť PPP SK • postupné zvyšování počtu škol, které využívají Systém evidence preventivních aktivit (SEPA) • pravidelné mapování organizací působících v oblasti primární prevence rizikového chování
Reagovat na nové formy rizikového chování a plánovat aktivity hrazené z rozpočtu kraje s ohledem na aktuální potřeby škol a školských zařízení	<ul style="list-style-type: none"> • nabídku aktivit hrazených z rozpočtu kraje a tedy pro účastníky zdarma cílit na aktuální potřeby terénu • reakce na nové formy rizikového chování dle potřeb

Financování	
Cíl	Opatření
Poskytovat finanční podporu na programy specifické primární prevence pro pedagogy, žáky a jejich zákonné zástupce ve školách a školských zařízeních	<ul style="list-style-type: none"> poskytování příspěvků školám a školským zařízením zřizovaným Středočeským krajem na realizaci jejich preventivních programů efektivní využití všech finančních zdrojů - dotační řízení kraje, ministerstev, EU vytváření stabilního a předvídatelného systému finanční podpory

11. ZÁVĚR

Středočeský kraj si plně uvědomuje svoji nezastupitelnou důležitou roli v oblasti primární prevence rizikového chování a to jak metodickou, tak i koordinační a finanční.

Při stanovování priorit, hlavních a dílčích problémů a nacházení způsobů jejich řešení vychází z potřeb terénu, pracuje s informacemi ze škol a školských zařízení na území Středočeského kraje, zohledňuje názory metodiků prevence z PPP SK, školních metodiků prevence i odborné veřejnosti. Dlouhodobě existuje dobrá komunikace a spolupráce jak na horizontální, tak na vertikální úrovni.

Aktivity, které v rámci primární prevence Středočeský kraj realizuje, jsou různorodé a zaměřené rovnoměrně na všechny cílové skupiny - pedagogy, metodiky prevence z PPP SK, školní metodiky prevence, žáky, studenty i zákonné zástupce. Realizují se vzdělávací programy v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, programy specifické i nespecifické prevence. Kvalita a odborná úroveň všech programů je prioritou. Existují funkční finanční zdroje určené pro neziskové organizace, základní školy, střední školy i školská zařízení. O všechny nabízené aktivity hrazené z rozpočtu kraje, a tedy pro účastníky zdarma, je ze strany škol a školských zařízení velký zájem, který převyšuje nabízenou kapacitu.

Středočeský kraj realizuje většinu aktivit v oblasti primární prevence při minimalizaci vstupů a maximální efektivitě využití stávajících zdrojů. Cílem je udržení stávající širě nabízených služeb a případné získání dalších zdrojů.

Efektivní, dlouhodobá a cílená primární prevence má potenciál předcházet nebo alespoň snižovat projevy rizikového chování dětí a mládeže a je v konečném důsledku levnější než následné řešení problémů (kriminalita, vznik závislostí, poškození zdraví). Z těchto důvodů by bylo

žádoucí kontinuálně podporovat primární prevenci rizikového chování dětí a mládeže a zajistit stabilní a předvídatelné financování programů efektivní primární prevence ve školách a školských zařízeních.

Seznam zkratk

ČSÚ	Český statistický úřad
KŠKP	Krajský školský koordinátor prevence
KÚSK	Krajský úřad Středočeského kraje
MP	Metodik prevence
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a sportu
NNO	Nestátní neziskové organizace
NPI ČR	Národní pedagogický institut České republiky
ORP	Obce s rozšířenou působností
PPP SK	Pedagogicko-psychologická poradna Středočeského kraje
PPRCH	Prevence rizikového chování
PR	Public relations
SEPA	Systém evidence preventivních aktivit
SK	Středočeský kraj
SPC	Speciálně pedagogické centrum
ŠMP	školní metodik prevence
SŠ	Střední škola
ŠPP	Školní poradenské pracoviště
ŠPZ	Školské poradenské zařízení
VISK	Vzdělávací institut Středočeského kraje - Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků
ZŠ	Základní škola